

תאריך עדכון: 9.7.24

ג' בתמוז תשפ"ד

שם מחלקה: לימודי יסוד ביהדות

שם ומספר הקורס:

הלכה וחברה – כשההלכה פוגשת את האחר

02-864-95

שם הקורס באנגלית:

Issues in Halacha and Israeli Society

שם המרצה: ד"ר חיים בורגנסקי

סוג הקורס: קורס מתקשב

היקף שעות: 4 נ"ז

סמסטר: קיץ

שנת לימודים: תשפ"ד

אתר הקורס באינטרנט: אתר במודל של האוניברסיטה

א. מטרת הקורס (מטרות על / מטרות ספציפיות): הסטודנט יכיר מקורות חז"ליים והלכתיים העוסקים בחברה היהודית ובמקומם של מי שהחברה רואה בו "אחר". הסטודנט יכיר גישות שונות המצויות בקרב פוסקי ההלכה המודרניים ביחס למקורות אלה.

ב. תוכן הקורס: הקורס יעסוק בסוגיות הלכתיות הנוגעות לחברה היהודית וליחס הכללי לקבוצות חברתיות מובחנות בתוכה או לצידה. במהלך הקורס ילמדו מקורות יסודיים בשאלות אלה לאורך ההיסטוריה של ההלכה, ויבחן יחסם של פוסקי ההלכה בני זמננו לאותן סוגיות. נבחן כיצד מתמודדים פוסקי הלכה בדורות האחרונים עם המתח בין מקורות ההלכה לבין העולם המערבי ותרבותו.

מהלך השיעורים: הרצאות כתובות והפנייה למאמרים.

תכנית הוראה מפורטת לכל השיעורים: (רשימה או טבלה כדוגמת המצ"ב)

מס' השיעור	נושא השיעור	קריאה נדרשת
1	על ההלכה ועל מקורותיה	

<p>חומר הקריאה המחוייב מועלה באופן סדיר לאתר, לקראת כל הרצאה.</p> <p>החומר כולל ציטוטים מתוך מאמרים וספרות מקור, והפניות למאמרים חיצוניים.</p> <p>כן כוללות ההרצאות הפניות לקטעי צפייה ברשת.</p>	2	היחס ההלכתי כלפי מחלל שבת – המקורות הבסיסיים.
	3	היחס ההלכתי כלפי מחלל שבת – תקופת הגאונים.
	4	היחס ההלכתי כלפי מחלל שבת החל מהמאה התשע עשרה;
	5	המאה העשרים; הפולמוס סביב "תינוק שנשבה". הרב קוק
	6	פסיקה יוצאת דופן: הרב חיים דוד הלוי – בין שמרנות לחידוש.
	7-8	חקיקה דתית – "הוכח תוכיח" מול "הלעיטהו לרשע".
	9-10-11	היחס התורני להומוסקסואליות
	12-13	הציבור החרדי והחברה הכללית: גיוס בני ישיבות לצבא
	14	האשה בתורה שבכתב ובתורה שבעל פה
	15	מקומה של האשה בחברה ובכלכלה על פי חז"ל
	16	מקומה של האשה בחברה ובכלכלה – ימי הביניים
	17	ההלכה מול העולם המודרני: הפולמוס על

	השתתפות נשים בבחירות א'	
	הפולמוס על השתתפות נשים בבחירות ב'	18
	בני מיעוטים כנבחרים למוסדות השלטון – המודלים של הרב הרצוג והרב ישראלי.	19
	סיכום – על מפגש ההלכה עם החברה המודרנית	20

ג. חובות הקורס:

דרישות קדם: אין

חובות / דרישות / מטלות: נוכחות במפגשים הפרונטליים, קריאה נדרשת, מבחן מסכם.

מרכיבי הציון הסופי (ציון מספרי / ציון עובר): שני בחנים סמסטריאליים – 30 אחוז. מבחן מסכם – 70 אחוז.

ד. ביבליוגרפיה: (חובה/רשות)

חובה: מועלה באופן רציף לאתר

רשות:

תמר אלאור, "תינוקות שנישבו": תפיסת החילוניות בחברה החרדית", מגמות; כתב עת למדעי ההתנהגות לד, 1 (תשנב) 104 - 121.

אברהם חיים בורגנסקי, "לא תחנם" – לגלגולו של ציוני", תרבות יהודית בעין הסערה, עין צורים, תשס"ב, עמ' 537 - 568.

אברהם חיים בורגנסקי, "יחסו ההלכתי של הרב חיים דוד הלוי לחילונים", יהדות של חיים, ירושלים, תשס"ז, עמ' 43 - 68.

אברהם חיים בורגנסקי, "בין שיתוף לכיבוש – יחסם של פוסקי הלכה בציונות הדתית לערביי הארץ", התפתחות ותמורות בציונות הדתית בארץ ישראל ובתפוצות (בעריכת ישי ארנון, יהודה פרידלנדר ודב שוורץ), הוצאת אוניברסיטת בר-אילן, רמת גן, תשע"ב, עמ' 193 - 215.

- יעקב בלידשטיין, עקרונות מדיניים במשנת הרמב"ם, רמת גן, תשס"א, עמ' 230 - 263.
- אברהם גרוסמן, חסידות ומורדות, ירושלים, תשס"א, עמודים 23-62; 210 - 265.
- הרב יצחק אייזיק הלוי הרצוג, "זכויות המיעוטים לפי ההלכה", תחומין ב (תשמ"א), עמ' 169 - 179.
- הרב אברהם וסרמן, "תינוק שנשבה – המושג והשלכותיו ההלכתיות", צהר, ד, עמ' 31-41.
- צבי זוהר ואבי שגיא, מעגלי זהות יהודית בספרות ההלכתית, תל אביב, 2000.
- הרב שאול ישראלי, עמוד הימיני, ירושלים, תשנ"ב, עמ' קכ-קמד.
- הרב יעקב מדין, "פרשת עמלק: מצוות ה' ומוסר – הילכו יחדיו?", האחר, תל אביב 2001, עמ' 367 - 401.
- הרב יהודה עמיטל, "מעמדו של היהודי החילוני בימינו", שנה בשנה, תשמ"ט, עמ' 337 - 349.
- הרב נחום אליעזר רבינוביץ', "מעמד האשה – בין חזון למציאות", מסילות בלבבם, מעלה אדומים, תשע"ה, עמ' 419 - 449.
- תמר רוס, ארמון התורה ממעל לה, תל אביב, תשס"ז.
- הרב אברהם שרמן, יחס ההלכה כלפי אחינו שפרשו מדרך התורה והמצוות", תחומין א (תש"ם), עמ' 311-318; תחומין ב (תשמ"א), עמ' 267 - 271.